

Μεταθετό (Επιπίδηση) των επισκόπων (Ιωάννου Καρδάση)

/ [Γενικά Θέματα](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Εισαγωγικά

Με αφορμή τις πρόσφατες αρχιερατικές εκλογές, στις οποίες ενεργοποιήθηκαν οι σχετικές διατάξεις περί μεταθετού του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (άσχετα αν δεν υπήρξε, για ορισμένους, το επιθυμητό αποτέλεσμα) έδωσαν το έναυσμα μιας συνολικής θεώρησης, ενός όντως κατάπτυστου θεσμού, ενός πράγματι καρκινώματος στο σώμα της Εκκλησίας.

Το μεταθετό, του οποίου, στην περίπτωσή μας, η πραγματική εκκλησιαστική έννοια είναι αυτή της επιπήδησης (και η οποία έννοια επιμελώς αποκρύπτεται) κατάντησε στις μέρες μας μια αληθινή γάγγραινα στην Εκκλησία μας. Τα «ξακουστά» ανδραγαθήματα των αλληπάλληλων μεταθέσεων των περισσοτέρων Μητροπολιτών, οι συναλλαγές, οι αλληλοϋποστηρίξεις και οι αλληλοϋπονομεύσεις δεν δείχνουν τίποτε άλλο, από το ότι προκαλείται το Πνεύμα το Άγιον, το οποίον, υποτίθεται, ότι επευλογεί τις εγκληματικές αυτές πράξεις, που στρέφονται εναντίον της Εκκλησίας!

Όταν λένε οι Άγιοι Απόστολοι «έδοξε γαρ τω αγίω Πνεύματι και ημίν», πως ξέρουν τι «έδοξε τω Αγίω Πνεύματι»; Διότι το Άγιον Πνεύμα ήταν μέσα τους κι είχαν την εμπειρία Του. Άμα λένε σήμερα οι δεσποτάδες το «έδοξε τω Αγίω Πνεύματι και ημίν», λένε ανοησίες (Ι. Ρωμανίδης).

Πρέπει λοιπόν, το εκκλησιαστικό πλήρωμα και ειδικά οι κληρικοί, οι θεολόγοι και οι θεολογούντες λαϊκοί, αλλά και κάθε πιστός να αναλογισθούν τις ευθύνες που φέρουν και να αγωνισθούν ενάντια στον εξευτελιστικό αυτό θεσμό, που το

ολιγότερο αποτελεί βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος.

IK

Ορισμός

Μεταθετό είναι η αυθαίρετη ή η μετά από σχετική εκκλησιαστική απόφαση μετακίνηση Επισκόπου ή άλλου κληρικού από την Επισκοπή ή την Ενορία του σε άλλη Επισκοπή ή Ενορία. Ειδικότερα δε αναφέρεται στο θέμα της μετάθεσης Επισκόπων. Οι Κανόνες της Εκκλησίας (14 Αποστολικός, 15 της Α΄, 21 Αντιόχειας, 1 και 2 Σαρδικής) απαγορεύουν τη μετακίνηση Επισκόπων και θεωρούν τη σύνδεσή τους με την Επισκοπή, για την οποία χειροτονήθηκαν, ως ισόβια και ως σχέση Νυμφίου με Νύμφη, οπότε κάθε μετάθεση του Επισκόπου ισοδυναμεί με διαζύγιο, κάτι βέβαια αδιανόητο στην Εκκλησία.

Πρακτική

Οι Απόστολοι ήταν καθολικοί της Εκκλησίας Επίσκοποι και δεν είχαν ορισμένη δικαιοδοσία σε κάποιο συγκεκριμένο τόπο. Οι μετά από αυτούς Επίσκοποι εξελέγοντο, για να ποιμάνουν κάποιον ορισμένο τόπο, που ονομαζόταν Επισκοπή. Ορισμένοι εξελέγοντο σε μεγάλες Επισκοπές, άλλοι σε μικρότερες, ορισμένοι σε πλούσιες και άλλοι σε πτωχές. Εκ της καταστάσεως αυτής εμφανίστηκαν φιλοδοξίες και πλεονεξίες, για την μετάθεση από μικρές σε μεγάλες και από πτωχές σε πλούσιες Επισκοπές. Η Εκκλησία αντετάχθη εξ αρχής στις ορέξεις αυτές και απαγόρευσε, με Κανόνες της, τη μετάθεση από Επισκοπή σε Επισκοπή. Πολλάκις βέβαια, οι Κανόνες αυτής παραβιάστηκαν και μάλιστα από Συνόδους, με κλασικό παράδειγμα τον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ν. 590/1977), ο οποίος επιτρέπει τη μετάθεση από Επισκοπή σε Επισκοπή, αν αυτό ψηφισθεί από τα 2/3 των μελών της Ιεραρχίας. Η ιστορία καταγράφει, ότι το μεταθετό στην Εκκλησία της Ελλάδος διέρχεται από τις εξής 4 φάσεις: α/ περίοδος από συστάσεως του Αυτοκεφάλου της Εκκλησίας της Ελλάδος, το 1833-1934, οπότε δεν υπήρχε μεταθετό, β/ περίοδος 1934-1963, οπότε άρχισε να εφαρμόζεται το μεταθετό, γ/ περίοδος 1963-1977, όπου με νόμο του Κράτους απηγορεύθη το μεταθετό και τέλος δ/ περίοδος 1977 μέχρι σήμερα, όπου με τον ανωτέρω νόμο και τις προϋποθέσεις που θέτει, επιτρέπεται το μεταθετό (δηλ. η επιπήδηση).

Λόγοι εναντίον του μεταθετού

α/ αγιογραφικοί:

«προσέχετε ουν εαυτοίς και παντί τω ποιμνίω εν ω υμάς το Πνεύμα το Άγιον έθετο

επισκόπους, ποιμαίνειν την εκκλησίαν του Θεού, περιεποιήσατο δια του ιδίου αίματος» (Πρ. 20. 28). Σε εφαρμογή του ανωτέρω χωρίου και εφ' όσον το άγιο Πνεύμα επευλογεί την εκλογή του Επισκόπου, για να ποιμάνει μια ορισμένη Επαρχία, ψέλνουμε: «Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου της αγιωτάτης Μητροπόλεως.....», εκείνος δε «Θεόθεν μοι λαχούσαν παροικίαν.....». Προς τούτο, η επιδίωξη καταλήψεως ετέρας παροικίας επιφέρει τις τρομερές ποινές καθαιρέσεως και αναθεματισμού.

«έκαστος εν ω εκλήθη, αδελφοί, εν τούτω μενέτω παρά τω Θεώ» (Κορ. Α' 7. 24). Ο καθένας εκεί που εκλήθη, εκεί και να παραμείνει.

«ποιμάνετε το εν υμίν ποιμνιον του Θεού, επισκοπούντες μη αναγκαστώς αλλ' εκουσίως, μηδέ αισχροκερδώς αλλά προθύμως, μηδ' ως κατακυριεύοντες των κλήρων αλλά τύποι γινόμενοι του ποιμνίου» (Πέτρου Α' 5. 2-3). Εδώ, δίνονται συμβουλές, για μια επίβλεψη μη αισχροκερδή, με προθυμία, χωρίς επιβολή κυριαρχικής εξουσίας, αλλά δίνοντας το καλό παράδειγμα, στο ποιμνιο, που σας εμπιστεύθηκε ο Θεός.

β/ κανονικοί

Γνωρίζουμε, ότι υπάρχουν Ι. Κανόνες στην Εκκλησία μας, οι οποίοι απαγορεύουν το μεταθετό (επιπήδηση), ακόμη και μετά από παράκληση πολλών Επισκόπων. Αυτοί είναι: ο ιδ' των αγίων Αποστόλων, ο ιε' της Α' Οικουμενικής, κα' της Αντιόχειας και οι α' και β' της Συνόδου της Σαρδικής. Το σκεπτικό της απαγόρευσης είναι, ότι ο μετατιθέμενος επιθυμεί ή δέχεται τη μετάθεση από λόγους αλαζονείας, κενοδοξίας, πλεονεξίας και υπερηφάνειας. Η ποινή για τον δεχόμενο τη μετάθεση Επίσκοπο είναι η έκπτωσή του στη τάξη των λαϊκών!

Οι ίδιοι οι Κανόνες λέγουν, ότι η Εκκλησία κατ' οικονομίαν μπορεί να μεταθέσει ένα Επίσκοπο από μια Επισκοπή σε μια άλλη, μόνον όταν υπάρχει μεγάλη ανάγκη και χρειάζεται να στηριχθεί η ευσέβεια στην επαρχία αυτή και μόνο πρόσκαιρα και μέχρι να διορθωθεί το πρόβλημα, οπότε ο μετατεθείς Επίσκοπος επιστρέφει στην επαρχία του.

ιδ' αποστολικός Κανόνας

«Επίσκοπον μη εξήναι καταλείψαντα την εαυτού παροικίαν, ετέρα επιπηδάν, καν υπό πλειόνων αναγκάζεται, ειμή εύλογος αιτία ή η τούτο βιαζομένη αυτόν ποιείν, ως πλέον τι κέρδος δυναμένου αυτού τοις εκείσε, λόγω ευσεβείας συμβαλλέσθαι. Και τούτο δε ουκ αφ' εαυτού, αλλά κρίσει πολλών Επισκόπων και παρακλήσει μεγίστη».

Ο κανόνας μιλάει για επιπήδηση και όχι για μετάθεση. Η Επιπήδηση γίνεται, όταν Επίσκοπος αφήσει την επαρχία του και αρπάξει άλλη παραλόγως, κάτι που απαγορεύεται τελείως, ακόμη και μετά από απαίτηση πολλών Επισκόπων και υπόκειται σε αυστηρά επιτίμια, τα αυστηρότερα, που έχουν θεσπισθεί. Μετάθεση Επισκόπου σε άλλη επαρχία δύναται να γίνει, μετά από απαίτηση πολλών Επισκόπων και γίνεται, όταν υπάρχει μεγάλη ανάγκη, για στήριγμα της ευσέβειας και αύξηση της πνευματικής ωφέλειας και είναι πρόσκαιρη και όχι μόνιμη, οπότε δεν υπάρχουν επιτίμια. Τέτοιες μεταθέσεις έχουμε, του Γρηγορίου Θεολόγου από τα Σάσιμα στην ΚΠολη, του Πρόκλου από την Κύζικο στην ΚΠολη, του Μελέτιου από την Σεβάστεια, στην Βέρροια και κατόπιν στην Αντιόχεια, του Ευστάθιου από Βέρροια στην Αντιόχεια, κ.ά.

ιε΄ Κανόνας Α΄ Οικουμενικής

«Δια τον πολύν τάραχον και τας στάσεις τας γινομένας, έδοξε παντάπασι περιαιρεθήναι την συνήθειαν, την παρά τον Αποστολικόν Κανόνα ευρεθείσαν εν τισι μέρεσι, ώστε από πόλεως εις πόλιν μη μεταβαίνειν, μήτε Επίσκοπον, μήτε Πρεσβύτερον, μήτε Διάκονον.....».

Ο κανόνας αυτός μιλάει για την μετάβαση και εγκατάσταση Επισκόπου, Πρεσβυτέρου και Διακόνου, από μια πόλη σε άλλη πόλη της ίδιας επαρχίας και απαγορεύει αυτή τη μετάβαση, καθορίζει δε τον τόπον της χειροτονίας, ως μόνιμη διαμονή, οπότε η μετάβαση αυτή είναι άκυρη και οφείλεται η άμεση αποκατάσταση στην προτέρα κατάσταση.

κα΄ Κανόνας Αντιόχειας

«Επίσκοπον από παροικίας ετέρας εις ετέραν μη μεθίστασθαι, μήτε αυθαιρέτως επιρρίπτοντα εαυτόν, μήτε υπό λαών εκβιαζόμενον, μήτε υπό Επισκόπων αναγκαζόμενον. Μένειν δε εις ην εκκληρώθη υπό του Θεού εξ αρχής Εκκλησίαν, και μη μεθίστασθαι αυτής, κατά τον ήδη πρότερον περί τούτου εξενεχθέντα όρον».

Ο κανόνας αυτός επικυρώνει τον σχετικό κανόνα των αγίων Αποστόλων, όπου απαγορεύεται η μετάθεση Επισκόπου από την επαρχία του σε άλλη Επαρχία, ακόμη και εάν αναγκάζεται από τους Επισκόπους να το κάνει ή ακόμη και από τον λαό της άλλης Επαρχίας.

α΄ και β΄ Κανόνες Σαρδικής

«Ου τοσούτον η φαύλη συνήθεια, όσον η βλαβερωτάτη των πραγμάτων διαφθορά εξ αυτών των θεμελίων εστίν εκριζωτέα, ίνα μηδενί των Επισκόπων εξή από

πόλεως μικράς εις ετέραν πόλιν μεθίστασθαι.....ηγούμεθα γαρ μηδέ λαϊκών έχειν τους τοιούτους χρήναι κοινωνίαν» (α΄).

«Ει δε ο τοιούτος ευρίσκεται μανιώδης ή τολμηρός, ως περί των τοιούτων δόξα τινά φέρειν παραίτησιν, διαβεβαιούμενον από του πλήθους προς εαυτόν κεκομίσθαι γράμματα, δήλον εστιν ολίγους τινάς δεδυνήσθαι μισθώ και τιμήματι διαφθαρέντας, εν τη Εκκλησία στασιάζειν, ως δήθεν αξιούντες τον αυτόν έχειν Επίσκοπον. Καθάπαξ ουν τας ραδιουργίας τας τοιαύτας και τέχνας κολαστέας είναι νομιζομεν, ώστε μηδένα τοιούτον μηδέ εν τω τέλει λαϊκής γουν αξιούσθαι κοινωνίας» (β΄).

Ο α΄ Κανόνας διαμηνύει, ότι κάθε κακή συνήθεια, όπως το μεταθετό πρέπει να ανατρέπεται και να ξεριζώνεται εκ θεμελίων. Έτσι, δεν δίνεται σε κανέναν Επίσκοπο άδεια να αφήνει τη μικρή επαρχία του και να πηγαίνει σε μεγαλύτερη, γιατί αυτό δείχνει πλεονεξία ή και υπερηφάνεια. Πλεονεξία, λόγω μεγαλύτερου κέρδους, υπερηφάνεια δε, γιατί κατέχει μεγαλύτερη επαρχία, επομένως και δόξα και εξουσία. Παρατηρεί δε, ότι ποτέ δεν βρέθηκε Επίσκοπος να θέλει μετάθεση από μεγάλη επαρχία σε μικρότερη. Όποιος λοιπόν εμμένει σ΄ αυτή την ενέργεια του μεταθετού να καθαιρείται, να αφορίζεται και να στερείται της θ. κοινωνίας.

Ο β΄ Κανόνας είναι παραπλήσιος με τον α΄ και λέγει, ότι αν ένας Αρχιερέας είναι τόσο αυθάδης και τολμηρός και επιμένει στη μετάθεσή του και προφασίζεται διάφορες δικαιολογίες (π.χ. ότι τον θέλει ο λαός της Επαρχίας), είναι φανερό, ότι μετέρχεται πανουργίες και δολιότητες (όπως τη σιμωνία), για την επιτυχία του στόχου του, οπότε τιμωρείται με την βαρύτερη ποινή του να μην αξιωθεί ούτε εις τον θάνατόν του να κοινωνήσει και να μεταλάβει, όχι σαν Επίσκοπος, αλλ΄ ακόμη, ούτε σαν απλός λαϊκός.

Πράγματι, η ποινή της ακοινωνησίας ακόμη και στην κλίνη του θανάτου, είναι η πιο βαρεία ποινή, που επιβάλλεται από το Κανονικό Δίκαιο της Εκκλησίας και είναι μοναδική γι΄ αυτή την περίπτωση και δεν επιβάλλεται σε καμία άλλη περίπτωση αμαρτήματος ή ατοπήματος, όσο βαρύ και εάν είναι αυτό.

γ/ αγιοπατερικοί

Για τις φαύλες και ψυχοβλαβείς συνήθειες όπως το μεταθετό (επιπήδηση), που θα πρέπει να εκβάλλονται, ομιλούν οι άγιοι Πατέρες της Εκκλησίας. Έτσι:

Μ. Βασίλειος

Λέγει, ότι δεν πρέπει να ακολουθούμε τις διεφθαρμένες προλήψεις των πολλών και να βεβαιώνουμε τα άτοπα με τη συγκοινωνία του πράγματος (Όρος κατά πλάτος

μ')

Επίσης, ότι το έθος έχει δύναμη νόμου, αυτό που έχει παραδοθεί από τους αγίους και η συνήθεια είναι σαν γραπτός νόμος (πζ' κανόνας).

Γρηγόριος Θεολόγος

Ο ανθρώπινος νόμος πρέπει να περιφρονείται και να εφαρμόζεται ο νόμος του πνεύματος. Γι' αυτό και ο Χριστός λέγει στους Γραμματείς: Γιατί παραβαίνετε τις εντολές του Θεού και τοποθετείτε υπεράνω αυτών τις συνήθειες και τις παραδόσεις σας; (λόγος α' ειρηνικός).

Εξ άλλου, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος μετετέθη, χωρίς τη θέλησή του, από την επαρχία Σασίμων, στον θρόνο της ΚΠολης, με αξίωση των πατέρων της Β' Οικουμενικής, χωρίς να κάνει επιπήδηση και για έκτακτες συνθήκες. Παρ' όλα αυτά, όταν επικρίθηκε αυτή του η εκλογή, από τους αντιπροσώπους του Ρώμης Δάμασου Α', που έφθασαν μετά την εκλογή του, αμέσως παρητήθη και επέστρεψε στην επαρχία του. Τέτοιο πράγμα δεν βλέπουμε στη σύγχρονη εποχή μας, όπου η μετάθεση (επιπήδηση) από μια Επαρχία Επισκόπου, για να καταλάβει θρόνο Προκαθημένου, σε μια Εκκλησία, είναι ο κανόνας. Φαίνεται, ότι το παράδειγμα του αγίου Γρηγορίου το αποφεύγουμε, αν και διατυμπανίζουμε το: «μνήμη αγίου, μίμηση αγίου»!

Ιωάννης Χρυσόστομος

Μη ζητάς σε κανένα πράγμα τη συνήθεια, αλλά το χρήσιμο και όχι το ψυχοβλαβές και εάν κάτι είναι καλό και ωφέλιμο να γίνεται, ακόμη και εάν δεν είναι συνήθεια, ενώ αντίθετα, αν είναι κάτι ψυχοβλαβές, να το μισούμε και να το αποστρεφόμεθα, ακόμη και εάν γίνεται από συνήθεια, οπότε πρέπει να κόπτεται αυτή η κακή συνήθεια (ομιλία ι' και νς' στη Γένεση).

Να μη λέγει κανείς, ότι υπάρχει συνήθεια, γιατί όπου υπάρχει αμαρτία, εκεί δεν υπάρχει συνήθεια και επομένως αν τα γινόμενα είναι κακά, ακόμη και εάν υπάρχει παλαιά συνήθεια, αυτή πρέπει να καταργείται, εάν δε δεν είναι κακά, ακόμη και εάν δεν υπάρχει συνήθεια, δημιουργήσε την (λόγος δια τας πορνείας).

Μη μου λες, ότι είναι συνήθεια, γιατί αν το πράγμα είναι πονηρό δεν πρέπει να γίνεται ούτε μια φορά, αν δε δεν είναι πονηρό, πάντοτε να γίνεται (λόγος περί της Κορ. Α', ιβ').

Καταφρόνησε τις πονηρές συνήθειες (λόγος περί συνεισάκτων).

Ό,τι έχει παραδοθεί από τους ανθρώπους δεν είναι αυτόματα και νόμος (ομιλία

υβ´, στο Ματθαίο).

Στην περίπτωση του Χρυσοστόμου έχουμε μια παρόμοια κατάσταση, η οποία ονομάζεται Μοιχεπιβασία, όταν δηλ. ζώντος του Επισκόπου μιας Επαρχίας, τοποθετείται από την Εκκλησία άλλος Επίσκοπος, χωρίς να έχει προηγηθεί προηγουμένως αποχώρηση του υπάρχοντος.

Είναι γνωστόν, ότι ο ΚΠόλεως Ιωάννης Χρυσόστομος κατηγορήθηκε (αδίκως βέβαια) από τον Αλεξανδρείας Θεόφιλο, τον Αντιοχείας Πορφύριο, τον Κύπρου Επιφάνιο και άλλους, ως αιρετικός (ωριγενιστής) και με τη σύμπραξη και άλλων (Αρσάκιο, Αττικό κ.λπ.) καταδικάστηκε και καθαιρέθηκε, επί πλέον δε εξορίστηκε στην Αρμενία, όπου και εκοιμήθη. Την καταδίκη του δεν αναγνώρισε ποτέ (ήταν προϊόν συκοφαντίας και ραδιουργιών και του αυτοκράτορα Αρκάδιου), οι δε κατήγοροί του τον διαδέχθηκαν στον θρόνο της ΚΠολης!

Για έναν εξ αυτών, τον άγιο Αρσάκιο γράφει τα εξής ο ίδιος ο Χρυσόστομος σε επιστολή του προς τον Επίσκοπο Κυριακό, επίσης εξόριστο (κατά μετάφραση αγίου Νικοδήμου): «Ήκουσα δε και δια τον φλύαρον εκείνον Αρσάκιον, τον οποίον εκάθισεν η βασίλισσα πατριάρχην εις τον θρόνον μου, ότι καθ' υπερβολήν έθλιψε τους αδελφούς και τας παρθένους, οίτινες με υπερησπίζοντο και δεν ηθέλησαν να συγκοινωνήσωσι με αυτόν, εκ των οποίων πολλοί και απέθανον εν τη φυλακή δι' αγάπην μου. Εκείνος, λέγω ο προβατόσχημος λύκος, ο οποίος έχει μεν σχήμα επισκόπου, είναι δε μοιχός κατ' αλήθειαν, διότι καθώς η γυνή ονομάζεται μοιχαλίσ, όταν, ζώντος του ανδρός της, λάβη άλλον άνδρα, ούτω αυτός είναι μοιχός ουχί κατά σάρκα, αλλά κατά πνεύμα, επειδή ζώντος εμού του επισκόπου της Κωνσταντινουπόλεως, αυτός ήρπασε τον θρόνον μου».

Έτσι, στην περίπτωση αυτή έχουμε το αμάρτημα της μοιχεπιβασίας, το οποίον και αυτό υπάγεται στη γενικότερη περίπτωση της επιπήδησης, της οποίας βέβαια αποτελεί και την χειρότερη μορφή.

Παρεκκλίσεις του επισκοπικού θεσμού

α/ Τιτουλάριοι Επίσκοποι

Η δυτική αντίληψη, ότι μια κοινότητα μπορεί να είναι εκκλησιαστική, χωρίς τον επίσκοπό της και ένας κληρικός μπορεί να είναι κληρικός, χωρίς να προϊίσταται εκκλησιαστικής κοινότητας πέρασε από τη Δύση και στην Ανατολή και έτσι από τα μέσα του 17ου αιώνα τα Ορθόδοξα Πατριαρχεία και οι αυτοκέφαλες Εκκλησίες, δίχως επιφυλάξεις και δισταγμούς, υιοθέτησαν τη βατικάνεια πρακτική να χειροτονούν τιτουλάριους επισκόπους, δηλ. «με γυμνή ονομασία επισκοπής». Αυτό όμως αντίκειται στο κανονικό Δίκαιο της Εκκλησίας, που θέλει τον Επίσκοπο, ως

Επίσκοπο μιας πόλης και της γύρω αυτής περιοχής, η οποία βεβαίως έχει ποιμνιο και δεν είναι κατ' όνομα Επίσκοπος.

Από τους πρώτους χρόνους της σύστασης της Χριστιανικής Εκκλησίας, κάθε μεγάλη πόλη του Ρωμαϊκού κράτους έχει τον επίσκοπό της, που ως διάδοχος των Αποστόλων συγκεντρώνει την ανώτατη εκκλησιαστική εξουσία, είναι η πηγή και το κέντρο της πνευματικής εξουσίας και η ορατή κεφαλή της τοπικής Εκκλησίας. Λόγω όμως των διωγμών ήταν απαραίτητη η παρουσία του επισκόπου, ακόμη και στις μικρές πόλεις, στις κωμοπόλεις και στα χωριά για τη συγκράτηση του λαού. Περίπου δε τον γ' αιώνα εμφανίζονται και οι χωρεπίσκοποι (δηλ. επίσκοποι χωριών ή ακόμη και αγροτικών περιοχών), που δεν διέφεραν, όπως και οι προηγούμενοι, κατά την πνευματική, κυβερνητική ή ποιμαντική εξουσία από τους επισκόπους των πόλεων. Δυστυχώς όμως, από τον δ' αιώνα, άρχισαν να εξαρτώνται οι χωρεπίσκοποι από τους επισκόπους των πόλεων και να εμφανίζονται και επίσκοποι, που εκλέγονταν για να βοηθούν επαρχιούχους επισκόπους, από τους οποίους και χειροτονούνταν, όπως:

- οι χωρεπίσκοποι με το όνομα μιας μεγάλης περιφέρειας, που το όνομα της οποίας μπορούσαν να έχουν δύο ή και περισσότεροι χωρεπίσκοποι,
- οι επίσκοποι μοναχοί «ου πόλεως τινος, αλλά τιμής ένεκεν»,
- οι επίσκοποι, που εκλέγονταν «άμφω της αυτής προστώσιν Εκκλησίας» με ένα ηλικιωμένο επίσκοπο, για να τον διαδεχτούν μετά τον θάνατό του,
- οι χωρεπίσκοποι, που δεν είχαν επισκοπική έδρα και
- οι περιοδευτές επίσκοποι, που δεν είχαν επίσης επισκοπική έδρα.

Το γεγονός αυτό διαπιστώνεται αβιάστα από τις αποφάσεις των Συνόδων της Αγκύρας (314), της Νεοκαισάρειας (315), της Α' Οικουμενικής (325), της Αντιόχειας (341), της Σαρδικής (343), της Λαοδίκειας (360), από το 11ο έπος της Α' τομής της Β' βίβλου των ιστορικών του Γρηγορίου του Θεολόγου (328-391) και από τις επιστολές του Μ. Βασιλείου (330-378).

Ο θεσμός των χωρεπισκόπων ευδοκιμεί, στις ημέρες μας, στην Εκκλησία της Κύπρου. Σημειώνεται εδώ, ότι οι χωρεπίσκοποι υπάγονται στον Επίσκοπο της Επαρχίας και έχουν πλήρη ανεξαρτησία στο χώρο ευθύνης τους, πλην όμως δεν έχουν το δικαίωμα της χειροτονίας, άνευ αδείας του οικείου Επισκόπου.

Στο τέλος του ζ' αιώνα, η Εκκλησία, με τον 37ο Κανόνα της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου (691-692), αντιμετώπισε το πρόβλημα των περιστατούμενων και όχι εμπερίστατων Εκκλησιών και αποφάσισε ότι οι αρχιερείς, που οι επαρχίες τους «υποχείριοι τοις ανόμοις κατέστησαν» και για τον λόγο αυτό δε μπορούσαν μετά τη χειροτονία τους «τον οικείον θρόνον καταλαβείν», να μπορούν «και χειροτονίας κληρικών διαφόρων κανονικώς ποιείν και τη της προεδρίας αυθεντία κατά τον ίδιον όρον κεχρήσθαι και βεβαίαν και νενομισμένην είναι πάσαν υπ' αυτών προϊούσαν διοίκησιν». Αργότερα και ο Αυτοκράτορας

Αλέξιος Α΄ (1094) με την 33η Νεαρά του διευκολύνει τη συνέχιση της ανάδειξης αρχιερέων σε επαρχίες, που δεν μπορούσαν να εγκατασταθούν «ως υπό των εχθίστων κατεχομένων εχθρών».

Επειδή οι κατακτήσεις συνεχίζονταν και οι επαρχίες του Θρόνου συρρικνώνονταν, για να μη μείνει απροστάτευτο το χριστιανικό πλήρωμα και στερημένο πνευματικού ποιμένα στο έλεος των κατακτητών, το Οικουμενικό Πατριαρχείο παραχωρούσε «κατ' οικονομίαν» επιτροπικώς ή «κατά λόγον επιδόσεως» κάποιες επαρχίες σε κοντινές ή και μακρινές μητροπόλεις, αρχιεπισκοπές και επισκοπές του Θρόνου «δίχα μέντοι της εν τω ιερῷ συνθρόνω εγκαθιδρύσεως».

Από τον 11^ο αιώνα η Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως προήγαγε έγκριτους κληρικούς σε αρχιερείς με τους τίτλους «πάλαι ποτέ διαλαμψασών» επαρχιών, προκειμένου να τους αναθέσει διάφορες υψηλές εκκλησιαστικές διακονίες. Από δε του 12^{ου} αιώνα διασώζονται και υπομνήματα εκλογής τιτουλαρίων αρχιερέων. Ο θεσμός των τιτουλαρίων αρχιερέων από τις αρχές περίπου του 11^{ου} αιώνα άλλοτε περιορίζεται «ου μόνον ως αντίθετον πάντη και εναντίον τοις ιεροίς κανόσιν» και άλλοτε επαναφέρεται ως «αρχαίον της Εκκλησίας έθος». Αλλά και τον επόμενο αιώνα, παρά τους περιορισμούς των Γενικών ή Εθνικών Κανονισμών του Οικουμενικού Πατριαρχείου (1860), οι εκλογές των τιτουλαρίων αρχιερέων δεν έπαυσαν να γίνονται. Αποτελούν θεσμό, η δε εκλογή τους, επειδή στηρίζεται στο έθιμο, είναι έγκυρη όσο και των «εν ενεργεία αρχιερέων». Φέρουν δε τον τίτλο «πάλαι ποτέ διαλαμψάσης» επαρχίας, επειδή απαγορεύεται από τους Κανόνες η «απολελυμένη χειροτονία». Έτσι οι «κατ' έθος παλαιόν» εκλογές των τιτουλαρίων αρχιερέων δεν έπαυσαν να γίνονται μέχρι σήμερα και όχι μόνο στο Οικουμενικό Πατριαρχείο αλλά και στις άλλες Ορθόδοξες Πατριαρχικές και Αυτοκέφαλες Εκκλησίες. Υπάρχουν σήμερα τιτουλάριοι αρχιερείς ως βοηθοί επίσκοποι, ως ηγούμενοι Μονών, ως πρωτοσυγκελλεύοντες, ως αρχιγραμματεύτες Ιεράς Συνόδου, ως αρχιερατικώς προϊστάμενοι Κοινοτήτων ή Περιφερειών και ως αντιπρόσωποι σε διεκκλησιαστικούς ή διεθνείς Οργανισμούς.

β/ βοηθοί Επίσκοποι

Ο θεσμός αυτός, ο οποίος δεν προβλέπεται από κανένα κανόνα της Εκκλησίας, έχει προσφάτως αναζωπυρωθεί στην Εκκλησία και όλο και περισσότεροι Μητροπολίτες ζητούν βοηθούς Επισκόπους, για να διευκολύνεται το έργο τους. Πλην όμως ο θεσμός αυτός είναι στρεβλός, καθότι εμφανίζει τον Επίσκοπο μιας Επαρχίας, που θεωρείται, ως ο σύζυγος της τοπικής Εκκλησίας, να έχει ανάγκη από βοηθούς συζύγους!

Βιβλιογραφία

1/ Βικιπαίδεια: Μεταθετό

2/ Θ.Η.Ε.: Αμετάθετον

3/ ΠΑΠΥΡΟΣ: Μεταθετό

4/ Ρωμανίδα Ι. Πρωτοπρεσβύτερου: Εμπειρική Δογματική

5/ Σακελλαρόπουλου Κ. Αρχιμανδρίτη: Ένα καρκίνωμα στο σώμα της Εκκλησίας
20.10.14

Ι. ΚΑΡΔΑΣΗΣ

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com